

Все більше років віддаляють нас від кривавих подій Другої світової війни, все менше залишається людей, які пам'ятають ті події та брали активну участь у визволенні Батьківщини від німецько-фашистських загарбників. Напередодні Дня Перемоги я зустрівся з безпосереднім учасником битви проти фашизму, кавалером ордена Вітчизняної війни та багатьох інших бойових нагород, костопільчанином Іваном Макаровичем Мікотою.

Іван Макарович давно розміняв дев'ятий десяток років, але зберіг добру пам'ять та бойовий, притаманний справжньому чоловіку, дух.

- Війна застала мене підлітком, - розповідає ветеран. - Добре пам'ятаю, як фашисти увійшли до Костополя. Місяць встановлювали свої порядки. Українське населення у перші дні панування ніби особливо не зацікавили. Але вже у серпні почались масові розстріли місцевого населення, які тривали протягом трьох років.

Жахлива ситуація склалася і в таборях військовополонених червоноармійців, які знаходилися у Костополі на виїзді з міста у напрямку Рівного та Яновій Долині. Тисячі людей вмирили від голоду і хвороб. Кинули за колючий дріт скибку хліба або варену картоплину розривали на крихти ті, хто ще мав сили це зробити. Кілька разів німці дозволяли українцям забирати з таборів своїх родичів, яких у місцевого населення там практично не було. За військовополоненими приходили ті, хто мав землю і йому потрібен був помічник, або жінки, які залишилися без чоловіків. Та таке «визволення» тривало недовго. З початком зими з 18 тисяч військовополонених залишилися не більше п'ятисот чоловік. Решту поховали у братських могилах в районі сучасного військового полігону.

У 1942 році затримали і мене. Без усіляких попереджень про добровільний виїзд на роботи до Німеччини помістили спочатку до табору поблизу військової частини у центрі Костополя, а згодом з десятками однолітків з міста і сіл району зазнали у потяг, який прибув із Сарн. Там теж знаходилися бранці, оstarбайтери, які мали працювати у Німеччині.

У Рівному в очікуванні формування ешелону до Німеччини відібрали групу хлопців, серед яких

1.

2.

Іван Мікота: “Я пам'ятаю страшні часи фашистської окупації”

кою пліткою так, що кров бризнула крізь одяг. За кілька хвилин пролунала коротка автоматна черга. Двом хлопцям зі зміни було наказано закопати тіло у річкаку на території фабрики.

За кілька місяців роботи мене було раттowo викликано до контори. Все, зрозумів я, ось і поведуть до Німеччини. Коли зайшов до кабінету заступника керівника фабрики голландця Губерта Гааса, то з подивом побачив там рідну сестру Марію, двоюрідну Ліду та пихатого німецького офіцера, які жваво розмовляли. За кілька хвилин до кабінету зайшла Ельза. Заступник керівника пояснив їй, що мене не потрібно включати у списки оstarбайтерів, а за відміну роботу дозволи-

УВАГА! ACHTUNG!

В цьому будинку
живуть німецькі вояки

О г о л о ш е н н я

Як вже було подано до відома в
сьогочасному Розпорядженні
Геттєкомісара найсуворіше
забороняється гнати
самогонку (горілку) та молоте
збіжжя домашнім способом (в

згодом з десятками однолітків з міста і сіл району загнали у потяг, який прибув із Сарн. Там тек знаходилися бранці, остарбайтери, які мали працювати у Німеччині.

У Рівному в очікуванні формування ешелону до Німеччини відібрали групу хлопців, серед яких опинився і я, для роботи на німецькому підприємстві «Пакетаукціон». Воно знаходилося поблизу залізничного вокзалу і займалося тим, що пакувало та відправляло на фронт у діючу армію посилки німецьким воякам.

Зранку до вечора ми стояли на конвеєрі і вкладали у ящики крупу, печиво, цукор, цигарки, мило, цукерки та шоколад — все те, що виробляли у Рівному. Ранком кожного дня німкеня Ельза, що відповідала за роботу цеху, попереджала: за вкрадену цукерку чи інший продукт — смерть.

Можете уявити, як нам, напівголодним, яких годували виключно баландою, було дивитись на ті продукти. Ще й у руках їх тримати. В один з днів мій ровесник, здається родом з Млинова, Іван, не витримав, розірвав упаковку і з'їв кілька цукерок. Зрозуміло, що вже за півгодини цю посилку відкинув контролер. Усю зміну було вишковано на території «Пакетаукціону». Ельза у супроводі двох німців вийшла з приміщення і повідомила, якщо винуватець не вийде зі строю особисто, уся зміна буде негайно розстріляна. Кожен з нас розумів — це правда. Іван вийшов сам. Німкеня кілька разів шмагнула його тонень-

Гааса, то з подивом побачив там рідну сестру Марію, двоюрідну Ліду та пихатого німецького офіцера, які жваво розмовляли. За кілька хвилин до кабінету зайшла Ельза. Заступник керівника пояснив їй, що мене не потрібно включати у списки остарбайтерів, а за відмінну роботу дозволили днями відвідати рідних у Рівному. Вже згодом я довідався, що пихатий німець, який прибув на підприємство з моїми сестрами, був відомим бойовиком та диверсантом Миколою Кузнецовим, а мої сестри працювали на кілька розвідок країн антигітлерівської коаліції. Після закінчення війни з книжок дізнався про те, що Губерт Гаас разом із Миколою Кузнецовим здійснили замах на керівника «Пакетаукціону» Курта Кнута, та ще декілька спільних атентатів на німецьких відповідальних керівників.

За тиждень мені видали перепустку до міста. Більше на «Пакетаукціоні» мене ніхто не бачив. Що пояснили Ельзі мої рідні і чи взагалі щось пояснювали, так і не дізнаюсь ніколи. Довго переховувався у Рівному, згодом — у Костополі. У 1943 році, під час відвідин рідної домівки, сестра Марія пояснила, що можу більше не переховуватися і вручила документ про те, що задіяний на роботах на німців в Україні, але я і так на той момент вже працював на Костопільському склозаводі.

Відразу після визволення міста був мобілізований до лав Червоної Армії. Брав безпосередню

участь в боях проти фашистів. Ми перемогли тому, що захищали свою рідну землю і вірили у світле майбутнє.

Після перемоги над німцями ще шість років служив на Далекому Сході, де брав участь у боях проти милітаристської Японії. Повернувшись додому, дізнався про жахливу смерть моїх сестер, розвідниць Марії Мікоти та Лідії Лісовської. Щоправда, тоді говорили і писали про те, що їх нібито знищили бандерівці у помсту за те, що ті допомагали партизанському загону «Переможці» полковника Медведєва. З рідні мало хто повірив у те, особливо після того, як з нашої хати, де за наказом на ночівлю розмістили кілька військо-

вогочасному Госпорядженні Гебітскомісара найсуворіше забороняється гнати самогонку (горілку) та молоте збіжжя домашнім способом (в жорнах).

Всі посідачі винокурних апаратів та ручних млинів (жорен) мусять здати їх до 15 червня в Гебітсляндіврті. Хто дотримається цього терміну звільняється від кари.

Кожний, хто після згаданого терміну буде скривати у себе або у когось вищезгадані апарати, мусять рахуватись з карою смерті

Гебітскомісар в Костополі

вослужбовців (які нібито перебували у відражденні), зникли Маріин бойовий орден, усі її документи і фотографії. Вже у двотисячних роках з преси та книг я дізнався, що їх вбивство було добре розроблено чекістською операцією. Такі були страшні часи...

Спілкувався Олександр НАМОЗОВ.

На фото: 1 - Іван Мікота; 2 - Іван Мікота з однополчанами; 3-4 - німецькі відозви, що нагадують про жахливі часи фашистської окупації.